

*Анастасія Каленик,
студентка 3 курсу спеціальності 014 «Середня освіта (Мова і література
(англійська))»*

*Науковий керівник: Литвинюк Оксана Миколаївна,
канд. філол. наук, старший викладач кафедри англійської мови,
Кам'янець-Подільський національний,
університет ім. І.Огієнка,
м.Кам'янець-Подільський*

СИНТАКСИЧНІ ФУНКЦІЇ ІНФІНІТИВУ В СКЛАДІ ДІЄСЛІВНИХ ІНФІНІТИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ

Інфінітив - найбільш абстрактна форма дієслова, що не позначає реальної дії, а лише називає її. Подібно двом іншим формам - герундія і дієприкметника, інфінітив поєднує в собі одночасно дієслівні і іменні риси. Подвійна природа інфінітива знайшла своє відображення в роботі А. М. Пешковського, який визначає його як «іменник, що не дійшов один крок до дієслова» [1, с.14]. Саме в таку двоїсту природу укладена, на думку В. В. Богданова, причина життєздатності інфінітива. Крім того, інфінітив в атрибутивній функції показує сенс цілого речення, що ніяк не впливає на адекватну передачу цього сенсу [1, с.84].

За визначенням Ш. Баллі, інфінітив є транспозицією дієслова, що дає йому здатність «грати роль» іменника [1, с.326]. Під транспозицією розуміється «незмінність вихідної семантики компонента» [2, с.130]. В результаті транспозиції граматична форма при збереженні свого початкового значення набуває додаткового значення, яке зазвичай виражається іншими граматичними формами.

Питання про синтаксичні функції слів і словосполучень в реченні не втратило свого значення в науці про мову до цих пір. Це пояснюється тим, що перш за все члени речення часто трактуються з формально логічних позицій (члени речення замінюються логічними поняттями суб'єкта, предикату, об'єкту), морфологічних позицій (члени речення ототожнюються з частинами мови), а також структурних (члени речення визначаються позицією, яку вони

займають у реченні) позицій. Граматичній же стороні проблеми приділяється досить мало уваги: як справедливо зауважує О. В. Александрова (Долгова), переважно граматичне опис членів речення обмежується постановкою «питань», на які відповідають ці члени речення [3, с.46].

Однак необхідність функціонального опису структури речення не обмежується субстантивними групами. Особливий інтерес в цьому плані представляють дієслівні побудови, перш за все поєднання особової форми дієслова з інфінітивом. Дієслівні інфінітивні конструкції отримали достатньо повний опис в першу чергу з точки зору їх структури. Не залишився без уваги і семантичний аспект реалізації інфінітивних конструкцій: в більшості робіт наводиться достатньо детальний перелік дієслів в особовій формі, після яких обов'язково вживання інфінітива. Щодо функціонального навантаження інфінітивних конструкцій слід сказати, що чітких критеріїв, що дозволяють розмежувати ролі інфінітива в кожному конкретному випадку, не існує до цих пір.

Загальновідомо, що інфінітив у реченні може виступати як компонент члена речення і як самостійний член речення. Так, А. Н. Морозова та її колеги-лінгвісти кажуть про інфінітиві як про доповнення в конструкції *I wanted to tell them before they discover* [4, с.81], в той же час А. І. Смирницький в описує інфінітив в структурно ідентичною конструкцією *He seems to know it*, тобто як частину складеного дієслівного присудка [6, с.16].

Дещо інший підхід, що ґрунтується на відмові від протиставлення частин присудка / додатка, пропонує Г. Г. Почепцов. Тут, як зазначає вчений, слід говорити про так зване ускладнення присудка, в результаті якого виникає складна синтаксична структура та змінюється її синтаксичний статус. Тому інфінітивна побудова типу *I like to sing*, у якій обидва дієслівних елемента співвідносяться з одним суб'єктом, слід розглядати як ускладнений член речення [5, с.18].

Все вищесказане показало, що існують у лінгвістичній науці методи для вирішення питання про роль інфінітивних конструкцій речення не

представляється можливим. На мій погляд, саме звернення до функції, що виконує інфінітив в висловлюванні, дозволить звільнитися як від структурного, так і від семантичного підходу до розмежування елементів дієслівної групи.

Матеріалом для проведення експериментально-фонетичного дослідження послужили аудіозаписи творів англійської художньої літератури другої половини ХХ століття (Дж. Фаулз «Жінка французького лейтенанта», Дж. Херріс «Шоколад», С. Таунсенд «Едріан Моул і зброя масового ураження»), прочитані професійними акторами. Загальний обсяг вибірки становить близько 530 мовних одиниць, що відрізняються значним різноманіттям як в морфосинтаксичному, так і в лексикофразеологічному плані.

Проведений структурний аналіз матеріалу показав, що як дієслово в особовій формі, так і інфінітив можуть володіти залежними компонентами, причому в якості останніх виступають слова, словосполучення і предикативні одиниці:

1. дієслово в особовій формі + інфінітив + (залежний компонент):

- *When I got home to Ashby de la Zouch my parents informed me that they had decided to sell up.*

- *I meant to do what was best.*

2. дієслово в особовій формі + залежний компонент + інфінітив + (залежний компонент):

- *She warned me to take care .*

- *'I'll tell Anouk to remind you,' I told them [2, c.47-48].*

Як показав аналіз, найбільш типовою є конструкція «дієслово в особовій формі + інфінітив + (залежний компонент)» (74,5%), в той час як конструкція «дієслово в особовій формі + залежний компонент + інфінітив + (залежний компонент)» менш споживані (25,5%).

Відомо, що мовний потік ділиться на синтагми за допомогою просодичних засобів. Фразування конкретного мовного твору залежить від його змісту, а також від намірів автора, тобто обумовлена необхідністю донести до слухача зміст висловлювання. Перш за все, на формулювання тексту впливає

синтаксична побудова синтагми. Як показали спостереження за мовним матеріалом, на організацію висловлювання може виявляти вплив фактора контактного розташування інфінітива по відношенню до дієслова в особовій формі. І хоча не можна говорити про однозначне дотриманням між просодичним оформленням синтагми і її структурними особливостями, все ж можна виділити деякі закономірності:

1. *He knew at once where he wished to go*
2. *She looked to see his reaction*
3. *So I pretended to search the racks*
4. *There were months years left in her and she wanted to see America New York the Florida Everglades*
5. *My mother had invited them to have a cup of tea*
6. *And then she turned fully to look at Charles*
7. *I sat on the balcony to cool down*
8. *It took longer than I had hoped to get to Deepcut Barracks due to the many cigarette stops demanded by my passengers [7, c.133]*

У прикладах (1), (2) (3) і (4) інфінітивні конструкції мають тісний синтаксичний зв'язком, так як характеризуються глобальністю просодичних виражень, про що свідчить відсутність паузи між дієсловом в особовій формі і інфінітивом, а також виділеної обох в мовному потоці за допомогою зміни тону. У прикладах (5), (6), (7) і (8) дієслово в особовій формі і інфінітив знаходяться в дистантному положенні, притому, що не тільки керуюче дієслово, а й інфінітив мають залежні компоненти. Цей фактор впливає на формулювання мовного потоку: синтаксичні зв'язки послаблюються, про що свідчить реалізація паузи.

На мою думку, результати експериментально-просодичного дослідження дозволяють говорити про те, що ознаки інфінітивних конструкцій істотно впливають на їх функціонування в реченні. Інфінітив в складі конструкції може виступати або як частина присудка, або як самостійний член реченні, отримуючи певне просодичне оформлення. Синтаксичний зв'язок між

компонентами конструкції відрізняється достатньою рухливістю, наближаючись за своїм висловом в різних випадках до атрибутивного або комплексивного зв'язку.

Список використаних джерел:

1. Баллі Ш. Загальна лінгвістика і питання французької мови. Москва, 1995. 350 с.
2. Богданов В. В. Семантико-граматичний статус інфінітива. Досвід типологічного аналізу. Москва : Вища школа, 1999. 322 с.
3. Долгова (Александрова) О. В. Синтаксис як наука про будову мови. Москва, 1980. 210 с.
4. Морозова А. Н. Діалектична єдність лінійного і надлінійного рядів в динаміці висловлювання. Київ, 1996. 154 с.
5. Почепцов Г. Г. Конструктивний аналіз структури речення. Київ, 1991. 58 с.
6. Смирницький А. І. Синтаксис англійської мови. Київ, 1997. 96 с.
7. Функції інфінітива у реченні. URL: <https://opentalk.org.ua/langstory/funktsii-infinitiva-u-rechenni/1> (дата звернення: 05.04.2021).
8. Хорнбі А. С. Конструкції та звороти в англійській мові. Москва, 1992. 385 с.